

Jan Muś

Chorwacja: polityka gospodarcza rządu wobec koronawirusa COVID-19

Wrażliwość chorwackiej gospodarki na kryzysy międzynarodowe, prezydencja Chorwacji w Radzie Unii Europejskiej, plany związane z przystąpieniem Chorwacji do strefy Schengen i strefy euro oraz zbliżające się wybory parlamentarne w Chorwacji stawiają rząd Andreja Plenkovicia w wyjątkowo trudnej sytuacji. Władze Chorwacji podjęły szereg decyzji mających na celu zapobieżenie rozprzestrzenianiu się wirusa oraz stabilizację gospodarki. Jednak w związku z realizacją tych założeń rząd będzie musiał się zapożyczyć, co z kolei opóźni akcesję Chorwacji do strefy euro.

Kryzys. Chorwacja, podobnie jak inne państwa regionu, zмага się z pandemią koronawirusa. Do 3 kwietnia liczba zarażonych wzrosła do 1011, w nieco ponad 4-milionowym kraju. Dotychczas zanotowano 7 zgonów wywołanych wirusem. Dodatkowym wyzwaniem, któremu rząd chorwacki jednocześnie musiał stawić czoła, było silne trzęsienie ziemi, które nawiedziło Zagrzeb i okolice 22 marca (wstępnie straty oszacowano na ok. 300 mln euro). Rząd sukcesywnie wykorzystuje coraz to nowe środki zapobiegawcze i ochronne w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się choroby. 21 marca wstrzymano funkcjonowanie transportu publicznego, 22 marca wprowadzono ograniczenia w handlu, a dzień później, 23 marca – w przemieszczaniu się ludzi. Szkolnictwo przeszło na zdalny system nauczania.

Doświadczenia Chorwacji z kryzysu finansowego z 2008 r. pokazują, że państwo to jest wyjątkowo wrażliwe na tego typu wydarzenia (Chorwacja dopiero niedawno przestała odczuwać negatywne skutki poprzedniego załamania ekonomicznego). Sytuację dodatkowo komplikują trzy inne ważne czynniki, które powodują, że władze Chorwacji znajdują się pod wyjątkową presją. Chorwacja przewodniczy obecnie Radzie Unii Europejskiej, co sprawia, że rząd Andreja Plenkovicia musi zmierzyć się ze szczególnymi wyzwaniami. Silne dążenie Chorwacji do wejścia do strefy euro i strefy Schengen oznacza, że państwo to będzie musiało prowadzić wyjątkowo konsekwentną politykę migracyjną, monetarną i fiskalną, co w przypadku przedłużającego się kryzysu może okazać się kosztowne społecznie i politycznie. Ponadto na drugą połowę 2020 r. przewidziane są wybory parlamentarne. Nawarstwienie się niekorzystnych uwarunkowań wewnętrznych i międzynarodowych powoduje, że rządzącej Chorwackiej Wspólnocie Demokratycznej (HDZ) ciężko będzie utrzymać władzę.

Działania ochronne w obszarze gospodarki. Etap I. Rząd Chorwacji przyjął zestaw tymczasowych środków mających poprawić sytuację gospodarczą. Ich głównym celem było ułatwienie funkcjonowania przedsiębiorstw w czasie kryzysu. Po konsultacjach ze związkami zawodowymi oraz stowarzyszeniami przedsiębiorców 17 marca przyjęto i rozpoczęto wdrażanie zestawu 63 narzędzi wspierających gospodarkę, m.in. odraczających płatności podatkowe i składek na ubezpieczenia społeczne.

W celu poprawy sytuacji w gospodarce wprowadzone zostały przez Ministerstwo Finansów m.in. ułatwienia kredytowe dla przedsiębiorstw i niektórych podmiotów publicznych. Ułatwienia kredytowe przewidziano także dla jednostek samorządu terytorialnego. Zwiększono również alokację funduszy „Mikropożyczki z EFSI” na kapitał obrotowy mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw. Ministerstwo zapewniło też szybsze przekazywanie środków finansowych dostępnych w ramach tego programu. Zmiany w Ustawie o promocji inwestycji wprowadziły nowe środki wsparcia finansowego oraz trzyletni okres karencji dla dotychczasowych beneficjentów programu, a dodatkowe środki w wysokości ok. 50 mln euro zostały uruchomione za pośrednictwem Chorwackiej Agencji Małych Przedsiębiorstw. Celem zmian w tej ustawie jest zachowanie miejsc pracy związanych z nowymi projektami inwestycyjnymi.

Ministerstwo Rolnictwa przygotowało pakiet narzędzi finansowych o wartości ok. 45 mln euro. Między innymi zwiększona została dotacja dla sektora rybołówstwa. Innym narzędziem jest odroczenie w spłacie zaległości dla Lasów Chorwackich za obróbkę drewna i produkcję mebli, a także przesunięcie terminu płatności czynszu i opłat koncesyjnych za grunty rolne będące własnością państwa.

Działania ochronne. Etap II. Na początku kwietnia rząd Chorwacji rozpoczął wprowadzanie nowych środków mających na celu utrzymanie zatrudnienia na dotychczasowym poziomie oraz wsparcie dla przedsiębiorstw zmagających się ze spadkiem obrotów i obniżką popytu.

Władze zwiększyły przede wszystkim przewidzianą na okres trzech miesięcy pomoc finansową dla tych przedsiębiorstw, w których przychód spadł o ponad 20%. Łączna kwota dotacji przypadających na jednego pracownika w tych przedsiębiorstwach wyniesie ok. 715 euro miesięcznie. Przewiduje się, że tego typu pomocą objętych zostanie ok. 600 tys. pracowników, co budżet państwowy będzie kosztowało ok. 1,284 mld euro.

Oprócz ułatwień podatkowych dla przedsiębiorstw, te z nich, które odnotowały obniżenie przychodu powyżej 50%, a których roczny przychód nie przekracza 980 tys. euro, zostaną całkowicie zwolnione na trzy miesiące z podatków i składek na ubezpieczenia socjalne i zdrowotne. Firmy o przychodach przekraczających 980 tys. euro, których przychody spadły powyżej 50%, będą zwolnione z podatków i składek w ciągu najbliższych trzech miesięcy proporcjonalnie do spadku przychodów. Przedłużono także okres zapłaty podatku VAT. W przypadku firm o przychodach przekraczających 980 tys. euro możliwe będzie zapłacenie podatku od wartości dodanej przy opłacie faktury, a nie przy jej wystawieniu.

Rząd Plenkowicia wprowadził także środki czysto protekcyjny, zalecając organom publicznym, zwłaszcza w sektorach ochrony zdrowia, wojska i policji, aby dawały pierwszeństwo krajowym producentom rolnym przy zamówieniach publicznych. Władze zobowiązały się również do zakupu nadwyżek rynkowych mleka pochodzących z małych mleczarni.

Wnioski. Finanse, które rząd chorwacki zarezerwował na przedstawione powyżej działania, zostaną pozyskane z pożyczki. Dla państwa i gospodarki, która dopiero niedawno wyszła z długiego kryzysu i której rating kredytowy przed rokiem przestał być śmieciowy, nie jest to dobra perspektywa. Władze Chorwacji pokazały jednak już wcześniej, że potrafią odpowiedzialnie zarządzać długiem. Przedsięwzięto także pierwsze kroki w celu przystąpienia do strefy euro. W takiej sytuacji rząd Andreja Plenkowicia będzie w stanie pożyczyć pieniądze na rynku krajowym i międzynarodowym na stosunkowo korzystnych warunkach. Niemniej jednak, dodatkowe i nieplanowane zadłużenie Chorwacji będzie miało negatywny wpływ na poziom deficytu publicznego i długu publicznego, co z kolei opóźni akcesję tego państwa do strefy euro.

Rzeczywistym wyzwaniem będzie odpowiednie, zgodne z przeznaczeniem wykorzystanie dostępnych funduszy oraz odpowiedzialne zachowanie jednostek samorządu terytorialnego, które mają możliwość uzyskania nieoprocentowanych pożyczek. Nadchodzące pod koniec bieżącego roku wybory parlamentarne w Chorwacji zmuszają Plenkowicia do podjęcia odważnych i widocznych dla wyborców kroków w celu ratowania gospodarki.